

Linköping den 19 september 2024

Östsvenska Handelskammaren, lämnar följande synpunkter på Uppdrag att utreda en särskild ersättningsmodell och vidareutbildning för yrkesverksamma (U 2024:C)

Östsvenska Handelskammaren, ÖHK, är en partipolitiskt obunden medlemsorganisation för näringslivet i Östergötland, Sörmland och på Gotland. Vi arbetar på uppdrag av och för våra 850 medlemsföretag för hållbar tillväxt, utveckling och ökad attraktionskraft i hela regionen.

Kompetensförsörjning är en ständigt central fråga för Östsvenska Handelskammaren. Rätt kompetens på rätt plats är nyckeln för ett näringsliv i tillväxt. Handelskammarens medlemsföretag upplever kompetensbrist och många behöver anställa ny personal. Anställningsbehovet i vår region är stort samtidigt som det anges svårt att hitta rätt kompetens till sitt företag. Det här är ett arbetsmarknadsläge som oroar och behöver åtgärdas.

Östsvenska Handelskammaren välkomnar möjligheten att till Regeringskansliet inkomma med synpunkter omställningsutredningen. Det är angeläget att näringslivets röst hörs i sammanhanget. Nedan är en sammanfattning av Östsvenska Handelskammarens synpunkter, med inslag från andra Handelskamrars medskick.

Omställningsstödet och lärosätenas finansieringssystem

Högre utbildning har under senare år genomgått en förändring, i synnerhet i och med omställningsstödet införande 2022. Omställningsstödet är ett resultat av förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter och dåvarande regering. Med omställningsstödet införande analyserades och prognosticerades utbildningsutbudet utifrån vilka kurser och utbildningar som riktade sig till redan yrkesverksamma. Universitetskanslersämbetet sammanställde resultatet som visade att det inom en femårsperiod kommer att finnas ett behov av andra utbildningar än de som existerade när prognosen gjordes.

Den samlade bilden från lärosätena och universitetskanslersämbetet var att det är en finansiell utmaning att utveckla utbildningsutbudet så att det tillgodoser ett livslångt lärande. Lärosätena lyfte särskilt att det saknas incitament för lärosäten som når upp till sitt takbelopp att ändra och utveckla sina utbildningar.

Den nuvarande finansieringsmodellen är helt prestationsbaserad. Lärosätena får anslag för helårsstudenter och helårsprestationer, dock med ett takbelopp för varje lärosäte. Finansieringsmodellen har fått kritik för att den hämmar nya och smala utbildningar då det medför minskade intäkter i uppstartsfasen av utbildningen. Det har genomförts insatser för att stimulera ett bredare utbildningsutbud, men den prestationsbaserade finansieringsmodellen

har varit konstant med undantag för en permanent satsning på kortare kurser som har en annan finansieringsform.

Med bakgrund av omställningsstödet och den kritik som nuvarande finansieringsmodell har fått, vill regeringen undersöka hur man på ett bättre sätt kan skapa ett bredare utbildningsutbud som riktar sig till yrkesverksamma med hjälp av en ny finansieringsmodell.

Utredarens uppdrag

Utbildningsdepartementets utredare ska lämna förslag på hur universitet och högskolor kan möta de behov som arbetsmarknaden har. Utredaren ska i korthet undersöka behovet av en ny ersättningsmodell för omställning och vidareutbildning för redan yrkesverksamma, samt undersöka hur resurstilldelningssystem kan utvecklas för att kurser och program inom högre studier kan tillgodose att individens position på arbetsmarknaden stärks. Ytterligare ska utredaren undersöka hur resurstilldelningssystemet kan utformas på ett sätt som gör att utbildningarna som riktas till yrkesverksamma kan bestå över tid. Slutligen ska utredaren särskilt beakta den privata sektorns behov.

Medskick och synpunkter av Östsvenska Handelskammaren

Flexibel utbildning

Handelskammaren ser positivt på ett mer flexibelt och anpassat utbildningsutbud för att möta företagens krav på kompetensutveckling och omställning. Det finns framför allt behov av breda och generella kurser – spetskompetensen tillhandahåller företagen gärna själva. Vidare är det centralt att utbildning för redan yrkesverksamma är flexibelt utformad. Dels för att yrkesverksamma, som tar del av omställningsstödet, ofta är mitt i livet och därmed i lägre omfattning geografiskt rörliga. Dels vill många behålla kontakten med arbetslivet under sin omställningsperiod, vilket gör utbildningar är på deltid mer attraktiva.

Samverkan med näringslivet

Gällande förbättrad samverkan mellan näringslivet och lärosäten kan det ske till exempel genom rekrytering av doktorander inom industri. Förebilder är bland annat privata initiativ som WASP, men liknande projekt där även staten står för finansieringen skulle vara spännande. Ytterligare exempel på önskat samarbete över gränserna, är att utländska studenter inom grund- och/eller forskarnivå måste få möjlighet att arbeta här. På det sättet tar vi vara på deras kompetens och får valuta för investeringen i deras utbildning/forskning. Därtill är det förstås avgörande att lärosätena håller tät och kontinuerlig dialog med näringslivet för att hålla sig a jour med behoven, vilka kan ändras samt vara annorlunda på lokal/regional nivå.

Handelskammaren tycker sig skönja ett behov av program som är genomförbara på två år, vilket är den tid omställningsstödet sträcker sig. Viktigt också med ett kursutbud anpassat efter elever med mångårig arbetslivserfarenhet.

Finansieringsmodellen

Ett nytt finansieringssystem är önskvärt. Lärosätenas finansiering som baseras på avklarade kurser skapar en dålig incitamentsstruktur för att satsa på nya, kortare kurser och program.

Avslutningsvis är det Handelskammarens åsikt att fler personer behöver gå grundutbildning inom natur och teknik. Arbetet med att öka intresset hos studenterna behöver börja mycket tidigare i kedjan i det livslånga lärandet. Grundskolan behöver höjas och satsas på genom mer resurser och tydligare incitament att lära för livet – och arbete. Handelskammaren uppmuntrar till ett samlat grepp och att lägga kraft på både utbud och efterfrågan inom utbildningssektorn.

Östsvenska Handelskammaren välkomnar möjligheten att få inkomma med synpunkter. Yttrandet har beretts av Maria Björk Hummelgren, vice vd och näringspolitisk chef, och Lihvia Söderdahl, projektledare.

Simon Helmér, vd
Östsvenska Handelskammaren